

Nabídka přednášek pro ZŠ a SŠ

2021

Příspěvková organizace
Moravskoslezského kraje

Vážení pedagogové,

dovolujeme si Vám nabídnout aktuální program přednáškové činnosti odborných pracovníků Muzea Těšínska z oblasti historické, etnografické, archeologické, přírodovědné aj.

Přednášky jsou doprovázeny obrazovým materiálem, powerpointovou prezentací a v mnohých případech i názornými či sbírkovými předměty vztahujícími se k danému tématu.

Přednáška se uskuteční v prostorách Historické budovy Muzea Těšínska v Českém Těšíně. Žáci a studenti mohou zároveň zhlédnout probíhající výstavu či expozici, zde zaplatí obvyklé vstupné, tzn. 40 Kč za žáka/studenta, pedagogický doprovod zdarma.

Přednášky objednávejte s dostatečným časovým předstihem. Bližší informace a rezervace termínů přednášek na tel. 558 711 866, e-mailu: ceskytesin@muzeumct.cz.

„Velcí“ těšínské Piastovci – (1332/1336–1410), Kazimír II. (1449–1528), Václav III. Adam (1524–1579)

Osudy těšínských Piastovců ve 14.–16. století jsou úzce svázány s politickým a společenským vývojem v zemích Koruny české. Ve službách Lucemburků a Habsburků se jim podařilo dosáhnout výrazných úspěchů, kterými se natrvalo zapsali do starších dějin středoevropských států.

Manželky Těšínských Piastovců – soužití z rozumu, či lásky?

Postavení manželek posledních těšínských Piastovců v 16. a první polovině 17. století nebylo vždy ideální. Sňatkové strategie knížat, politické a ekonomické pozadí uzavíraných manželství vedly v nejednom případě k neshodám a konfliktním situacím v jejich soužití.

Slavnosti na dvorech těšínských Piastovců

Svatby, přínosy manželek, křtiny novorozeňat a smuteční hostiny patřily mezi důležité životní okamžiky posledních těšínských Piastovců. Tyto slavnosti pořádané v průběhu 16. a první poloviny 17. století měly výraznou politickou, společenskou a reprezentační funkci, při níž se odráželo postavení zdejších knížat v okruhu nejvyšší aristokracie ze zemí Koruny české.

O víně v Těšíně

Pěstování vinné révy a výroba vína má v českých zemích více než dvoutisíciletou tradici. Lahodný nápoj se stal součástí církevních obřadů a oblíbeným pitím zejména urozenějších vrstev středověké společnosti. Přestože klimatické podmínky území Těšínského knížectví nebyly příliš vhodné k pěstování vinné révy, známe doklady o tom, že se zde na přelomu středověku a raného novověku v menší míře vinohrady prosadily. V Těšíně fungovalo od konce 16. do 18. století vinařské bratrstvo, které prosperovalo z distribuce moravských a uherských vín.

Rezidenční sídla těšínských Piastovců

Se vznikem samostatného Těšínského knížectví na konci 13. století je spjat rovněž rozvoj opevněných sídel, která měla střežit zemské hranice (Frýdek, Slezská Ostrava, Bílsko) a poskytovat kvalitní zázemí knížecí rodině (Těšín, Fryštát, Skočov). S nástupem renesanční architektury byly dramaticky přestavovány tak, aby splňovaly vyšší nároky na kulturu bydlení a společenskou prestiž. Okázalé piastovské rezidence se však vlivem historických okolností nedochovaly až do postmoderní doby (Těšín, Skočov), či svou podobu změnily k nepoznání (Bílsko, Fryštát).

Nejstarší plány Těšína a Českého Těšína

Nejstarší plány Těšína začaly vznikat na počátku 18. století. První z nich schematickým způsobem zachycovaly podobu městského celku, členění zástavby, síť ulic a opevnění. Později autoři plánů začali využívat přesnějších měření a technik, plány se tiskly ve větších nákladech a staly se nezbytnou orientační pomůckou. Dochované plány města představují výborný pramen k poznání urbanistického, historického a hospodářského vývoje Těšína, jakožto zemského centra, i jeho předměstí, kde se zrodilo nové město – Český Těšín.

Pevnostní stavitelství na příkladu fortifikací Těšínského Slezska – Jablunkovské šance

System opevnění Jablunkovského průsmyku představoval významné obranné dílo pro celé Slezsko budované na ochranu jihovýchodní hranice proti Horním Uhrám a Polsku. Doba největšího rozsahu opevnění spadá do 17. a 18. století. Na příkladu Jablunkovských šancí a jednotlivých, do současnosti zachovaných, prvků bude představeno raně novověké fortifikační stavitelství.

Těšínsko v letech 1918–1920

Přednáška je zaměřena na základní představení sporu mezi Československem a Polskem o území Těšínského Slezska po skončení první světové války. Zabývá se tímto konfliktem v rovině mezinárodní i regionální, jeho příčinami, průběhem a řešením, které ovlivnilo vzájemné česko-polské vztahy i v následujících desetiletích.

Těšínsko v letech 1938–1945

Přednáška se zaměří na základní orientaci ve složité mezinárodní, správní a národnostní problematice v předvečer a během druhé světové války. V této době byla větší část Těšínska odstoupena Polsku a poté obsazena Německou říší. Pozornost bude věnována tomu, jakým způsobem se tyto změny projeví na životě ve zdejším regionu.

Zajatecké tábory za druhé světové války na příkladu tábora v Těšíně

Německá říše vytvořila během druhé světové války rozsáhlý systém táborů a sběrných míst. Jeden ze specifických typů tvořily zajatecké tábory určené k internaci spojeneckých vojáků, které budou představeny na příkladu zajateckého tábora Stalag Teschen v Těšíně. Pozornost bude věnována nejen administrativně správnímu vývoji, ale i životním podmínkám a všestranným aktivitám vězňů nejrůznějších národností.

Petr Bezruč (1867–1958)

Petr Bezruč (vl. jm. Vladimír Vašek) byl úzce spojen s regionem Těšínska, na jehož okraji ve srubu na Ostravici několik let žil. Přednáška je zaměřena na jeho život, dílo a sbírky Muzea Těšínska, které se k němu vztahují, zmiňuje literární vědce, jež se zabývají jeho odkazem, a místa na Těšínsku, která jsou s ním spojena (ulice, instituce, památníky, školy apod.).

Muzejní knihovna a studovna Silesia

Prezentace regionu Těšínska (historické zdůvodnění názvu naší instituce), Muzea Těšínska, dějin a sbírek Muzejní knihovny a studovny Silesia s ukázkami jednotlivých zajímavých předmětů s možností doplnění výkladu o reálné tisky z minulých staletí.

Jak vzniká kniha? (1. st. ZŠ)

Dějiny knihtisku, knižní vazby, ukázky velkých a malých knih, příklady tiskařů a knihvazačů z regionu atd.

Měšťanská společnost v raném novověku (SŠ)

Společnost ve městech se rozdělovala do jednotlivých vrstev podle původu, materiálního zázemí či profese. Nejvýše na společenském žebříčku stáli majitelé šenkovních domů na náměstí, nižší postavení zaujímalí vlastníci domků a chalup ležících mimo vlastní centrum města. Mezi tzv. neosedlé obyvatele patřili lidé žijící v nájmu, ale také služebnictvo, čeledí, tovaryši či učni. Nejnižší společenské příčky náležely lidem na okraji společnosti – tulákům, žebrákům nebo Romům. Stranou městské společnosti stála šlechta a duchovenstvo, nicméně rovněž dotvářela tvář a každodennost dané lokality.

Úroveň bydlení ve městech na moravskoslezském pomezí v raném novověku (SŠ)

Vnější vzhled a stavební materiál měšťanských domů, ale také vybavení domácností záviselo na ekonomické zdatnosti jedince, na jeho profesi a společenském postavení, stejně tak i na hospodářské vyspělosti dané lokality či geografické poloze. Především v podhorských oblastech se jako stavební materiál uplatňovalo stále dřevo. Honosnější domy šenkovních měšťanů vybavené reprezentativními předměty kontrastovaly s obydlími chudších měšťanů připomínajících spíše venkovská stavení.

Ženy v čele domácností v raném novověku (SŠ)

Postavení žen ve společnosti odpovídalo patriarchálnímu uspořádání rodiny. Jejich úloha spočívala především v péči o domácnost a výchově potomků. V některých případech ovšem byly ženy donuceny postavit se do čela domácnosti a vypořádat se s nelehkými otázkami správy majetku. Mezi nejtypičtější případy patří hospodaření vdov. Záleželo na jednotlivých jedincích, jak danou situaci zvládli. Některé vdovy se co nejdříve znovu vdaly a přenechaly zodpovědnost manželovi. Jiné naopak využily situace a získané svobody k samostatnému rozhodování a hospodaření.

Soukenictví a plátenictví na moravskoslezském pomezí do konce 18. století (SŠ)

Výroba sukna a plátna představovala tradiční způsob obživy v podhorských a horských vsích, ale také ve městech na severovýchodní Moravě a ve Slezsku. V některých lokalitách dokonce přetrvala až do dob nedávno minulých. Hotové výrobky směřovaly na domácí trhy a rovněž do zahraničí. Se samotnou výrobou souvisely další přípravné i dokončovací práce, jmenujme výběrově profese přadláků, běličů, barvířů a podobně.

Valašská a pasekářská kolonizace (SŠ)

Valašská a pasekářská kolonizace se výrazně podílely na vzhledu podhorské krajiny východní a severovýchodní Moravy a Slezska. První valašští osadníci si přinášeli nejenom specifický způsob hospodaření, ale také například vlastní valašské právo. Na valašské osídlení navazovala a postupně se s ním prolínala tzv. pasekářská kolonizace. Místní obyvatelé rozšiřovali zemědělskou půdu kácením lesů ve výše položených horských oblastech a v dříve nepřístupných beskydských porostech zakládali nové osady či horské samoty.

Řemeslná výroba v Těšínském Slezsku do 19. století (ZŠ, SŠ)

Vymezení oblasti, charakteristika hospodářské situace, počátky řemesel na vesnici, vznik měst, formování řemeslné výroby, vznik cechů a cechovní organizace, cechovní atributy, výčet řemesel, charakteristika a výroba, ukončení cechovní organizace a nástup živností.

Z minulosti muzejnictví na Těšínsku a historie Muzea Těšínska (2. st. ZŠ, SŠ)

Tradice muzejnictví se na Těšínsku odvíjí od roku 1802. Ovlivnila vznik muzeí v Orlově a Jablunkově. Kromě muzeí v regionu působili také soukromí sběratelé. V Českém Těšíně se podařilo na muzejní tradici navázat až v roce 1948. O vznik muzea v Českém Těšíně se zasloužil kulturní a osvětový pracovník Ladislav Báča. Na základech, které byly jeho snažením položeny, dodnes staví dnešní Muzeum Těšínska.

Kouzlo ohýbaného dřeva (SŠ)

Seznámí s počátky tovární výroby nábytku z ohýbaného dřeva a firmami, které se jí zabývaly, především Gebrüder Thonet a J. a J. Kohn. Představí produkty těšínské továrny J. a J. Kohn na muzejních sbírkových předmětech, které se dochovaly do dnešních dnů.

Hospodářský obraz města Českého Těšína v meziválečném období (2. st. ZŠ, SŠ)

Hospodářská situace nového města Český Těšín po roce 1920. Rozvíjel se především průmysl polygrafický, dřevařský, stavební, strojírenský a potravinářský. K významným firmám patřily Prochaskova tiskárna, továrna na výrobu nábytku z ohýbaného dřeva Mundus-Kohn, stavitelská firma E. Fuldy. Důležité byly i drobné živnosti a obchodní síť.

Žena a móda v období první republiky 1918–1938 (2. st. ZŠ, SŠ)

Přednáška nastíní společensko-kulturního klima mladého československého státu a základní cíle snažení československých žen (vzdělání, uplatnění v zaměstnání, změna v názorech na ideál ženské krásy). Představí dobovou módu a styl odívání, které vyplynuly z potřeb moderní ženy. Módní tvorba v tomto období staví na produkci modelových zakázkových domů, návrhářské činnosti, módním tisku, žurnalistice a reklamě.

Lázně ve Slezsku od konce 19. století do 30. let 20. století (2. st. ZŠ, SŠ)

Druhá pol. 19. století je obdobím, kdy se lázeňství rozvíjí obecně spolu s novým vědním oborem balneologie. Lázně Gräfenberg (Jeseník), Dolní Lipová, sanatorium v Cukmantlu (Zlaté Hory), lázně Karlova Studánka, Darkov a lázničky v Komorní Lhotce, které se nacházely na vytyčeném teritoriu, vznikaly za odlišných podmínek a v jednotlivých lokalitách byly aplikovány jiné metody léčby.

Učňovská škola v Českém Těšíně (2. st. ZŠ, SŠ)

Učňovské školství se začalo formovat od 80. let 19. století. Vývoj po druhé světové válce v Českém Těšíně navazuje na živnostenské školy pokračovací. Zdejší učňovská škola vznikla v roce 1945. Vývoj školy má za sebou několik zajímavých etap. Vývoj organizace učňovského školství, zastoupení oborů a působení školy v jednotlivých objektech budov školy ve městě.

Klášter alžbětinek v Jablunkově (2. st. ZŠ, SŠ)

Přednáška přiblíží vznik a vývoj kláštera Alžbětinek v Jablunkově. Zmíní jeho zakladatele, okolnosti vzniku Starého kláštera (1853), osobnost první matky představené, potřebu výstavby Nového kláštera (1926), období výstavby. Poslání kláštera a jeho činnost do druhé světové války, válečné období a osud řeholnic po válce.

Funkcionalismus – architektura a interiérová kultura první republiky (SŠ)

V relativně krátkém období funkcionalismu jsme se zařadili velmi úspěšně do světového vývoje jak v architektuře, tak v bytové kultuře vůbec. Budou představeny především architektonické prvky směru a fenomén vybavení interiéru, tzv. trubkový nábytek, využívaný k zařízení bytů, kancelářských i zdravotnických prostor, a firmy, jež se touto výrobou zabývaly. V našem regionu se jednalo o fryštátskou firmu Mücke-Melder.

Nejstarší dřevěné kostely na Těšínsku (SŠ)

Historické území Těšínského knížectví představuje prostor, na němž se do dnešních dnů dochovala řada půvabných dřevěných kostelů. Přednáška je zaměřena na nejstarší ze souboru těchto staveb, představí kostel Božího těla v Gutech, sv. Mikuláše v Nýdku, sv. Michaela archanděla v Řepištích a Všech svatých v Sedlištích. Stranou pozornosti nezůstane dřevěný kostel na hoře Prašivá, jenž patří k nejvýznamnějším poutním místům na Těšínsku. Objekty kladou svůj původ do druhé poloviny 16. st. či první poloviny 17. st. a patří k cennému kulturnímu a historickému dědictví Těšínska.

Reformace a počátky rekatolizace v Těšínském knížectví (SŠ)

Ústředním tématem přednášky jsou počátky evangelické (luterské) církve v prostoru Těšínského knížectví. Luterské vyznání se zde v polovině 16. století stalo většinovým. Od počátku 17. století začala nabývat ztracených pozic opět katolická církev. Rozvoj katolicismu byl však až do smrti těšínské kněžny Alžběty Lukrécie, tolerantní katoličky, velmi pozvolný. Přednáška vysvětluje kořeny pozdější pestrosti náboženského života. Přibližuje rovněž některé významné osobnosti spjaté s touto problematikou.

České jazykové vlivy na Těšínsku do konce 18. století (SŠ)

Přednáška je zaměřena na období od první poloviny 14. století, kdy se Těšínské knížectví stalo integrální součástí zemí Koruny české až do období osvícenského absolutismu a nástupu tuhé germanizace ve druhé polovině 18. století. Připomene dominantní úlohu českého jazyka, který se zde (vedle latiny a němčiny) zhruba od poloviny 15. století používal v běžném úředním i osobním styku. Přednáška mj. představí i nejstarší polskojazyčné písemné a literární památky.

Stopy barokní kultury na Těšínsku (SŠ)

Výklad si klade za cíl představit baroko a kulturu 17. a 18. století a vystopovat podíl této epochy na dochovaném hmotném dědictví Těšínska. Prezentováni budou nejvýznamnější reprezentanti barokní architektury (zámky, paláce, radnice, městská i venkovská obydlí, sakrální objekty), umění (sochařské, malířské), literatury či hudby, stejně jako dochované artefakty každodenního života Těšínska této epochy. Opomenuty nezůstanou rovněž významné osobnosti Těšínska spjaté s barokní kulturou.

Kostel Božího těla v Gutech – ztracená perla Těšínska

Přednáška představí čtyři a půl staletí trvající historii dřevěného kostela v třinecké městské části Guty, která byla násilně ukončena cíleným žhářským útokem v noci z 1. na 2. srpna 2017. Přiblíženy budou mj. unikátní nenávratně ztracené či požárem značně poškozené renesanční a barokní artefakty z jeho interiéru, osobnosti spjaté s kostelem v průběhu jeho existence a v neposlední řadě také poznatky z archeologického výzkumu, vykonaného po požáru kostela.

Tradice černouhelného hornictví na Karvinsku (ZŠ, SŠ)

Černouhelné hornictví, které ovlivňuje už více než dvě století život v regionu. Počátky těžby uhlí, osobnosti, které stály u zrodu dolů a těžebních společností. Vliv těžby uhlí na krajinu, obydlí, zánik tradičních sídelních center a budování nových, rozvoj průmyslových podniků. Těžba černého uhlí v současnosti, hornické tradice a mnohé další.

Lázně Darkov v kontextu historie města Karviné (2. st. ZŠ, SŠ)

Světově známé jodobromové Lázně Darkov léčí pacienty již téměř 150 let. Jejich historie a vývoj je spojen s těžbou uhlí a s městem Karvinou. Jsou připomenuty počátky léčby ve druhé polovině 19. století, budování lázeňských domů, rozkvět lázní v době první republiky i poválečný vývoj, osobnosti, které se zasloužily o rozvoj lázní.

Archeologické nálezy vrcholného středověku v Těšínském Slezsku

Přednáška podává informace o dosud objevených archeologických lokalitách spadajících do období vrcholného středověku na území Těšínského Slezska. Po stručném úvodu do vrcholného středověku (chronologie, hlavní změny) se zaměřuje na hmotnou kulturu se zřetelem na keramiku a kachle z Fryštátu, Albrechtic, Stonavy a dalších.

Archeologické výzkumy na hradisku Chotěbuz-Podobora

Trojdielné výšinné hradisko v Chotěbuzi-Podobore je jednou z nejvýznamnějších pravěkých a raně středověkých památek nejenom Těšínského Slezska, ale i České republiky. Impozantní valy a příkopy (dnešní výškový rozdíl až osm metrů) již na sklonku 19. století budily pozornost historiků a amatérských archeologů. První moderní výzkumy této lokality byly prováděny v letech 1952 a 1954 Lumírem Jislem. Od roku 1978 zde probíhá systematický archeologický výzkum, který realizuje Archeologický ústav Akademie věd ČR v Brně pod vedením doc. PhDr. Pavla Kouřila, Csc., ve spolupráci s Muzeem Těšínska. Archeologické výzkumy přinesly důležité poznatky o osídlení hradiska jak v pozdní době bronzové a době halštatské, tak i v období raného středověku.

Jak se žilo a bydlelo v raném středověku? (2. st. ZŠ, SŠ)

Byli Slované zruční řemeslníci, zemědělci? Čím se živili? A co práce se dřevem? V přednášce nastíníme hlavní aspekty každodenního života Slovanů. Podíváme se na jejich domy, na jejich stavební formu, jejich různou funkci. Zjistíme, nakolik bylo bydlení v nich v zimním období pohodlné a co dalšího byli schopni obyvatelé vesnic či hradišť pro zajištění svých potřeb postavit. Často detailně dochované mosty, silnice a opevnění dokládají totiž u Slovanů vysokou zručnost při práci se dřevem a schopnost vyhotovit mnohem komplikovanější a nákladnější konstrukce, jako jsou domy.

Vytápění ve středověku (2. st. ZŠ, SŠ)

Zabezpečení teplotního komfortu v domácnostech je dodnes důležitým aspektem našeho života. Podíváme se do středověku, především do vyšších sociálních kruhů na vznik kachlových kamen, které výrazně zvýšila výhřevnost místností a domovům dodala další – umělecký – rozměr. Náměty pro výrobu kachlů hrnčíři totiž hledali v náboženství i ve světské dobové módě. Interiér domácností mohl být rozdělen na světlou místnost – světnici s kamny – a kuchyni s otevřeným ohněm. Přednášku doprovodí bohatý ikonografický materiál a představíme nejstarší gotické i renesanční kamnové kachle z oblasti Těšínska a rekonstrukce celých kamen ze středoevropského prostoru.

Ing. Ludmila Březinová, textilní konzervátorka

Výroba replik oděvů v Muzeu Těšínska

Výroba replik oděvů zahrnuje mnoho činností a dovedností. Přednáška ukáže postupy hotovení oděvů z období první republiky od návrhu přes výběr materiálů, konstrukci stříhu, technologické zpracování až po konečné žehlení a vystavení replik. Přednáška je doplněna ukázkou repliky školního chlapeckého oděvu.

Móda korzetů

Na počátku 20. století prošla společnost velkými proměnami, ty poznamenaly všechny oblasti kultury a umění, tedy i módu. Přednáška seznámí posluchače s vývojem módy první poloviny minulého století, od odložení korzetů, přes zkrácení délky sukni, malých černých, salonů haute couture až k modelovým domům a konfekční výrobě v Československu. Přednáška je doplněna ukázkami oděvních materiálů.

O stromech a jejich osudech (ZŠ, SŠ)

Přednáška o nepostradatelnosti a významu stromů v přírodě. Ukazuje jejich nenahraditelnou funkci pro člověka, krajinu a jiné organismy. Zmiňuje důležitost doupných stromů jakožto domova mnoha vzácných živočichů a přibližuje význam druhové skladby stromů na kvalitu lesa. Nastíníme význam stromů v různých kulturách i historických obdobích. Seznámení s vybranými zvířaty, která jsou se stormy na Těšínsku spjata, a také s památnými stromy našeho kraje.

Vývoj lesů Těšínských Beskyd (SŠ)

Podoba lesů v horských oblastech Těšínska se v průběhu několika posledních staletí dost změnila. Z velké části za tuto proměnu může lidská činnost v lesích, dnes se můžeme setkat jen s několika místy málo dotčených člověkem. Přednáška tak posluchačům přibližuje formou příběhu nejvýznamnější zásahy do lesních ekosystémů Těšínských Beskyd. Jaké je typické složení beskydských lesů dnes a jak to bylo kdysi? Co se změnilo vlivem člověka?

Ochrana přírody na Těšínsku (2. st. ZŠ, SŠ)

Krajina naší země byla v průběhu staletí lidmi neustále přetvářena a na mnoha místech výrazně poškozena. Druhovou rozmanitost jednotlivých regionů ovlivnily nejen specifické přírodní podmínky, ale také jejich historický vývoj a současný kontext. Přednáška posluchačům nastíní vývoj krajiny a vlivy, jež formulovaly druhové složení fauny a flóry na Těšínsku. Rovněž blíže představí vybrané chráněné lokality tohoto území.

Biologické invaze aneb vetřelci útočí (ZŠ, SŠ)

Příroda našeho regionu skrývá mnoho zajímavých zástupců z rostlinné i živočišné říše. Stále častěji se však setkáváme s pojmem „invazní druh“, který je spojován s potenciálem nekontrolovatelného šíření na úkor druhů původních. Cílem přednášky je seznámit studenty s tématem biologických invazí, s nebezpečím, které mohou představovat pro krajinu i každého z nás, i ukázat různé možnosti, jak s nimi bojovat či jinak využít.

Synantropní hmyz – kdo s námi sdílí domovy? (2. st. ZŠ, SŠ)

Naše domy, byty a zejména sklady jsou domovem možná až překvapivého množství dalších spolubydlících. Synantropní (s lidmi žijící) hmyz, na první pohled známý, ukrývá spoustu tajemství. Víte například, co pomáhá štěnicím být nejrozšířenějším druhem této skupiny na světě, kolik nemocí přenášejí švábi, nebo co vše dokáží „prokousat“ skladištní škůdci? Seznámíte se především těmi druhy, na které při troše smůly můžete narazit i u sebe doma.

Vztahy a komunikace v přírodě (2. st. ZŠ, SŠ)

Přednáška posluchače provází světem rostlin a živočichů, kteří spolu žijí v neustálých interakcích. Vztahy v přírodě jsou velmi složité, je to neustálý boj o přežití, honba za lepšími životními podmínkami. Některé druhy se proto rozhodly si tento boj trochu usnadnit a „domluvit se“ na vzájemné spolupráci (mutualismus) nebo naopak využít toho druhého ve svůj prospěch (parazitismus). Přednáška se snaží na vybraných příkladech vysvětlit nejen propojenost všech živých organismů a jejich vzájemnou závislost, ale ukazuje také, jak tenká může být v přírodě hranice mezi „přátelstvím“ a „nepřátelstvím“.

Jak zásahy do řek mění naši krajinu (2. st. ZŠ, SŠ)

Řeky představují jeden ze základních prvků naší krajiny. Ačkoliv se může zdát, že zásahy s nimi spojené (narovnání říčního koryta, tvorba přivaděčů, výstavba jezů a vodních elektráren aj.) se nijak zvlášť v krajině neprojevují a člověk jako takový je nepocítí, není tomu tak. Změny, které se vytváří v krajině, jsou často dlouhotrvajícího charakteru. Mohou, ale nemusí se projevit hned, a po desítkách let od provedené změny si najednou lidé říkají, jak k tomu došlo?

Sucho – zdá se Vám, že se nás netýká? (ZŠ, SŠ)

Sucho je aktuální problém, se kterým se potýkají nejen mnohé národy v zahraničí, ale i my na Těšínsku. Mohlo by se zdát, že tomu tak není, ale sucho je zákeřný problém, číhá a projeví se znenadání. Proč tomu tak je? A jaké jsou příčiny sucha u nás?

Kroje na Těšínsku – typologie lidového oděvu

Tradiční oděv měl vždy svou dominantní praktickou funkci. Estetické hledisko bylo závislé na mnoha aspektech – zeměpisném charakteru regionu, období používání kroje, použití v různých sociálních prostředích a situacích. Tradiční oděv byl vždy na Těšínsku živým fenoménem a takto byl zachycen i v dílech mnoha umělců, ze kterých vychází jeho rekonstruované podoby.

Masopust – Od tří králů o Popeleční středy

Období zabijaček, koledování, lidových zábav a různých obchůzek bylo pro naše předky tou veselejší částí roku, kterou si uměli náležitě užít. Začínalo obchůzkou tří králů a přes Hromnice, svátek svatého Blažeje nebo Doroty přecházelo až masopustnímu veselí. Ostatki neboli končiny vrcholily průvodem masek a pochováváním basy.

Jarní zvyky a velikonoční obyčeje

Celé jarní období bylo pro naše předky ve znamení půstu. Šest postních nedělí mělo svá jména podle činností, které se při nich prováděly, ať už to bylo vynášení Moreny na Smrtnou neděli nebo vítání léta „mojičkem“ na neděli Květnou. Samotné velikonoční svátky jsou i dnes nejvýznamnějším liturgickým obdobím. Naši předkové je však dokázali vždy skloubit s tradičními zvyky, např. svěcením kočiček, pletením pomlázky nebo zdobením kraslic.

Letniční obyčeje, letní práce a dožínky

Léto v kontextu zvykoslovného roku – po velikonočních svátcích nastal pro naše předky další zemědělský rok. Vyháněla se stáda na horské pastviny, ve vsích se stavěly máje a dny směřovaly k létu. K prastarým letničním obyčejům patřily jánské ohně a s nimi spojené magické praktiky, svátky světců v letním období, poutě, a léto vrcholilo pracovními činnostmi při sklizni a dožínkovými obřady.

Podzimní čas sklizně a dušičkové období

Na podzim se zúročila celoroční práce v zemědělství. Sklizeň brambor a jiných plodin probíhala tradiční formou sousedské výpomoci. Z horských pastvin se sháněla stáda ovcí. Za svou píli se naši předkové neváhali odměnit na hodech nebo posvíceních. Lidé už chystali zásoby na zimu, ale ani v tomto období nezapomínali oslavit svátky světců a vzpomínat na své zemřelé blízké.

Čas rozjímání – advent a Vánoce

Adventní období bylo pro předešlé generace dobou přípravy na narození Krista a dobou rozjímání. To ovšem neznamenalo, že by zanevřeli na drobné životní radosti. Při škubačkách – draní peří nebo přástkách se scházelo vždy mnoho lidí. Na svatého Ondřeje se předpovídala budoucnost, po vsích se na sv. Lucii pohybovaly bílé postavy s perutkami a na sv. Martina chutnala husa vždy nejlépe. Gody neboli Vánoce pak přinášely možnost koledování, zpívaly se koledy, a na Štěpána, kdy končila čeledi roční služba, se konaly zábavy.

Lidová magie v tradiční kultuře

Již od doby předkřesťanské se naší kulturou táhne víra v zázraky, čaroděje a magické praktiky. Tato bílá magie byla spojena s bylinkářstvím, léčitelstvím, předpovídáním budoucnosti, odvracením kletby nebo uřknutí. Lidová magie byla doménou žen, které přivolávaly lásku, odvracely neštěstí nebo zaříkávaly počasí. Mnoho magických kroků lidé prováděli k podpoření úrodnosti země a prosperity rodiny. Na našem území jsou nejznámější žitkovské bohyně z Kopanic, ale každý region měl své vědmy a moudré osoby spojené s přírodou.